

pentru veacurile XIII—XVII, nu numai sub raportul etnic, ci și sub cel social și ideologic-bogomilic.

Pentru a dovedi amploarea contactelor populare directe dintre masele populare românești și metanaștii¹ bogomili veniți de dincolo de Dunăre și așezați în grupuri masive pe teritoriul țării noastre, ne vom referi nu numai la așezările de schei: de la Brașov, de la Cergăul Mic și mare de lângă Blaj, de la Bungardul și Rusciorii din ținutul Sibiului, din Scheii de lângă Cimpulung-Mușcel, de pe Siret (ultima localitate e amintită prima dată de Grigore Ureche în legătură cu domnia lui Ștefan cel Mare²), ci și la altele, mai vechi sau mai noi.

I. Cea mai veche așezare de bogomili pe teritoriul românesc, atestată documentar, este aceea a carașovenilor din Banat, care cuprinde și astăzi un grup local compact ce numără, în mai multe sate, câteva mii de suflete³. După îndelungi discuții științifice, care au durat mai mult de o jumătate de secol⁴, cercetările consacrate acestei populații au ajuns la următoarele concluzii întemeiate pe fapte: 1) graiul sîrbesc štokavian vorbit de carașoveni, caracterizat prin albanezisme, indică o conlocuire a strămoșilor lor, în patria de origină, cu populații de limbă albaneză⁵; 2) credința lor religioasă actuală, catolică, este impregnată cu numeroase și caracteristice tradiții bogomile, observate și de misionarii catolici care i-au vizitat în secolul al XVIII-lea⁶; 3) faptul că acești «sîrbi» (care de altfel nu se recunosc ca atare, și nici ca bulgari, albanezi sau romîni, ținînd la individualitatea lor națională) nu au în calendarul lor și nici nu prăznuiesc pe «patronul» poporului sîrb Sf. Sava⁷, creatorul bisericii ortodoxe sîrbești, dar și fiul lui Ștefan Nemanja, marele vrăjmaș al bogomililor, care a încercat să distrugă bogomilismul pe teritoriul Serbiei medievale, provocînd masive emigrări de bogomili în Dalmația și alte regiuni ale sud-estului european.

Aceste fapte îndreptățesc concluzia lui Th. N. Tripcea că populația carașoveană este urmașa unui grup masiv de bogomili de neam sîrb, stabiliți în Banat în secolul al XII-lea, în urma persecuțiilor lui Nemanja (circa 1170—1196).

II. Scheii de la Cergăul Mic, la fel cu cei din celelalte sate ardelene deja citate, sînt și ei urmașii unui alt grup de bogomili stabiliți în evul mediu în ținuturile Blajului și Sibiului. Cercetările istorice, lingvistice și folclorice întreprinse, pe teren și în arhive, de Fr. Miklosich⁸ (care îi socotea descendenți ai slavilor dacici), de Julius Pič și Dr. A. Amlacher⁹ (care au recunoscut cei dintîi originea

¹ Utilizăm acest termen, creat de etnograful sîrb Iovan Cvijić pentru a desemna populații rezultînd din mișcări de populație (mișcări metanastatice) și introdus în terminologia științifică romînă de N. Tripcea («Studii», revistă de istorie, X, 6, p. 96—101).

² *Letopisețul Țării Moldovei*, Ed. P. P. Panaitescu, Ed. II, Buc., 1959, p. 108.

³ Th. N. Tripcea, *Carașovenii, o «măruntă» populație în țara noastră*, în «Studii», X, 1957, Nr. 6, p. 93—101.

⁴ 1882—1957. Vezi bibliografia la Th. N. Tripcea, *art. cit.*, p. 93, nota 1.

⁵ L. Miletič, *Über die Sprache und Herkunft der sogenannten Krasovaner in Sud-Ungarn*, în «Archiv für slavische Philologie», XXV, 1903 p. 160—180 și mai ales E. Petrovici, *Graiul carașovenilor*, București, 1935.

⁶ V. Tufescu, *O măruntă populație balcanică*, în «Balcania», IV, 1941, p. 513—514, și Tr. Simu, *Origina carașovenilor*, Lugoj, 1939, p. 25—26.

⁷ Th. N. Tripcea, *op. cit.*, p. 99.

⁸ *Die Sprache der Bulgaren in Siebenbürgen*, în «Denkmälern der K.A.», Viena, 1866, XII.

⁹ *Die Dakischen Slaven und Csergeder Bulgaren*, în «Sitzungsberichte der kgl. Bömischer Gesellschaft der Wissenschaft», Praga, 1888.